

УДК 323.281:343:343.195.4:35.08:94(477)(091)
DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2025.3.40>

А. І. Ройко

аспірант

Львівського державного університету внутрішніх справ,
orcid.org/0009-0006-2273-2212

НЕДОЛІКИ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОУН-УПА ПІСЛЯ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ У 1991 РОЦІ

Стаття присвячена комплексному аналізу проблем реалізації реабілітаційного законодавства України на початковому етапі державної незалежності, зокрема щодо учасників українського визвольного руху. Метою дослідження є виявлення системних причин помилкової відмови у реабілітації трьох засуджених у кримінальній справі № 28323 та встановлення впливу інституційної, процедурної та ідеологічної спадковості радянської каральної системи на діяльність прокуратури у 1992–1994 роках. Методологічну основу становлять історико-правовий аналіз, формально-юридичний метод, контент-аналіз архівних матеріалів, порівняльно-правовий метод і метод реконструкції правозастосовної практики.

У дослідженні доведено, що ухвалення відмовного висновку було зумовлено відсутністю належного підходу до реабілітації та вивчення матеріалів кримінальної справи, ігнорування соціально-політичного контексту повоєнного періоду, некоректним застосуванням ст. 2 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій» та системним порушенням ч. 3 і ч. 4 ст. 7 Закону щодо обов'язковості направлення матеріалів до суду. Особливу увагу зосереджено на ролі кадрового фактора, а саме на діяльності позаштатного прокурора, вихованого в радянській силовій системі, що спричинило відтворення стереотипів радянської репресивної логіки у реабілітаційному провадженні.

Наукова новизна роботи полягає у відтворенні повної картини процедурних порушень на матеріалі конкретної архівної справи та у демонстрації впливу радянської інституційної інерції на формування правозастосовної практики незалежної України. Практичне значення полягає у визначенні критеріїв для повторного перегляду відмовних рішень 1990-х років та завершення процедури реабілітації у тому числі відновлення прав реабілітованих осіб.

Ключові слова: реабілітація жертв політичних репресій, реабілітовані особи, учасники ОУН-УПА, Закон № 962-XII, Постанова ВРУ № 3812-XII, прокуратура України, військова прокуратура, радянська спадковість, прокурорська практика, перегляд неправомірних вироків, архівні кримінальні справи, позаштатні прокурори.

Постановка проблеми. Ухвалений Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій» № 962-XII (1991 р.) у поєднанні з Постановою Верховної Ради № 3812-XII (1993 р.) встановив обов'язок прокурора визначити наявність у матеріалах архівних справ сукупності доказів вини за діями, передбаченими ст. 2 Закону, а у разі їх встановлення – підготувати мотивований висновок про відмову та обов'язково направити його до суду, який є єдиним органом, уповноваженим ухвалювати остаточне рішення щодо реабілітації. Така судово-стадія є невід'ємним елементом процедури й гарантією законності.

У кримінальній справі № 28323 прокурорський висновок не містив аналізу сукупності доказів вини та ґрунтувався переважно на

радянських матеріалах і зізнаннях 1945 року, що суперечить вимогам Закону. Висновок не було направлено до суду, що порушує ст. 7 Закону та означає юридичне незавершення процедури реабілітації. За цих обставин постає питання з'ясування причин формування відмовного висновку – чи було це наслідком професійної некомпетентності прокурора, чи проявом свідомого перешкоджання реабілітації, що безпосередньо зумовило незаконне блокування судового розгляду.

Огляд публікацій за темою наукової розвідки. Вітчизняна історико-правова наука активно розробляє тему реабілітації жертв політичних репресій в Україні, здійснено видання (за областями) «Книги пам'яті», як реєстр жертв із зазначенням фактів реабілітації. Однак

кадровий склад відділів СБ та військової прокуратури, які безпосередньо здійснювали реабілітацію, спеціально у вітчизняній науці не досліджувався.

Формулювання завдань наукової статті.

На основі архівних матеріалів військової прокуратури Західного регіону України проаналізувати обґрунтування висновку прокуратури у справі № 28323 про відмову в реабілітації, дослідити зазначену у висновку сукупність доказів вини та наявність діянь, передбачених ст. 2 Закону, оцінити дотримання процедури реабілітації, визначеної ч. 4 ст. 7 Закону, а також вплив кадрового складу та радянської професійно-ідеологічної спадковості на результати реабілітації.

Виклад основного матеріалу. Реабілітація жертв політичних репресій в Україні розпочалася з ухвалення Закону від 17 квітня 1991 року, доповненого тлумаченням 1993 року, що визначили процедури та компетенцію органів влади. Показовою для недоліків початкового етапу стала справа № 28323, яка засвідчила, що реалізація реабілітаційного механізму ускладнювалася ідеологічною спадковістю радянських кадрів і браком фахівців, здатних застосовувати нові правові підходи.

Процес реабілітації у справі № 28323 показав, що одне індивідуальне звернення могло ініціювати перегляд вироків щодо всіх фігурантів. Повторна заява Сулими І.Г. у 1992 році фактично започаткувала вивчення можливості реабілітації семи засуджених. Матеріали справи, передані до військової прокуратури в лютому 1992 року, стали підставою для офіційного перегляду, проте процедура затягнулася, і, як свідчать матеріали прокуратури, не була завершена.

Усі фігуранти кримінальної справи № 28323 були засуджені вирокі військового трибуналу Львівського гарнізону від 10 квітня 1946 року за ознаками контрреволюційної діяльності, передбаченої статтями 54-1 «а» та «б», 54-11 КК УРСР, з призначенням покарання у вигляді від п'яти до десяти років позбавлення волі з конфіскацією майна та додатковими репресивними обмеженнями. [3, 4, 6, 8, 10].

Чотирьом засудженим – Сулимі І.Г., Вовку М.М., Вовк А.А. та Червінській М.І. – інкримінували типові для радянських репресивних справ 1940–1950-х років дії: побутову підтримку підрозділів УПА, виконання функцій зв'язкових, надання продуктів, житла та речей. Ці дії відображали звичні форми взаємодії населення

з повстанцями та не містили ознак насильства чи шкоди цивільним, що свідчить про політичний характер обвинувачень і непропорційність репресій [4, 6, 8, 10]. Оскільки їхня діяльність не підпадала під виключення, визначені у ст. 2 Закону про реабілітацію, зазначені особи були реабілітовані у 1992-1993 роках.

На противагу чотирьом висновкам про реабілітацію в межах цього ж кримінального провадження особливо показово є відмова щодо Петрика М.М., Зубаля І.М. та Лукашкевича О., у діях яких прокуратура фактично відтворила радянську логіку доведення вини, обмежившись посиланнями на вирок 1946 року та «визнання» обвинувачених без наведення об'єктивних доказів, встановлення потерпілих чи аналізу реальних умов збройного протистояння. Ідентичність покарань і відсутність індивідуалізації підходу свідчать про застосування репресивного шаблону, а сам відмовний висновок демонструє ігнорування вимог закону, відсутність сукупності доказів і вплив ідеологічної спадковості радянських кадрів на правозастосування [3].

Саме цей відмовний висновок і становить предмет подальшого аналізу, оскільки він засвідчує відсутність належної сукупності доказів, ігнорування вимог закону щодо процедури реабілітації та прояви суб'єктивізму виконавця, що відображає вплив радянської кадрової спадковості на роботу правоохоронних органів у перші роки незалежності України.

Згідно з висновком, складеним у 1994 році у рамках процедур реабілітації та відповідно до Закону про реабілітацію, усі троє пов'язані одними й тими самими подіями, відображеними у матеріалах кримінальної справи № 28323: їхня діяльність трактувалась слідством як участь в УПА, виконання завдань підрозділів, участь у роззброєнні бійців винищувальних батальйонів, у нападах на сільських посадовців та здійсненні примусового збору одягу, взуття й продуктів серед населення [3]. Проте саме надання цим подіям характеру «протиправних дій» було результатом категоричних формулювань радянських репресивних органів, що зумовлює потребу їх критичного переосмислення в контексті процедур реабілітації дев'яностих років та визначення наявності сукупності доказів їх вини у вчиненні діянь, визначених у ст. 2 Закону про реабілітацію.

Таким чином, Мутовкін В.В. у зазначеному висновку щодо Петрика М.М., Зубаля І.М. та Лукашкевича О. вказує на наявність «сукупності

доказів», які нібито підтверджують їхню участь у діяльності підрозділів ОУН і УПА та вчинення злочинів передбачених у ст. 2 Закону [3].

Проте текст висновку демонструє протилежне та засвідчує низку принципових недоліків, які не лише спотворюють юридичну оцінку справи, але й суперечать нормам, визначеним у редакції Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій» від 1992 року та Постанови Верховної Ради № 3812-12 від 24.12.1993 р., що встановлюють чіткі критерії і процедури перегляду політично зумовлених вироків [1, 2].

Аналіз тексту висновку демонструє відсутність повноцінної сукупності доказів, оскільки прокурор не відтворив зміст матеріалів справи та не навів доказів, які могли б підтвердити фактичні обставини інкримінованих дій, обмежившись «зізнаннями» 1945 року та посиланням на вирок військового трибуналу. Умови, в яких отримувалися ці свідчення, характерні для репресивної практики того періоду – тиск, фабрикація показань – не відповідають сучасним стандартам правосуддя й прямо суперечать вимогам Закону про реабілітацію. До того ж у висновку не зазначено потерпілих, не наведено відомостей про матеріальну шкоду та проігноровано добровільний характер підтримки українського підпілля місцевим населенням.

З наявних відкритих джерел відомо, що збори майна для потреб підпілля мали добровільний характер і здійснювалися за широкої підтримки місцевого населення [13, 14, 15], що виключає наявність ознак примусу чи складу злочину, який приписувався радянськими органами. Відсутність потерпілих, заяв, протоколів вилучення чи будь-яких підтверджувальних документів додатково свідчить про необґрунтованість інкримінованих дій. У цьому ж контексті роззброєння бійців винищувальних батальйонів слід розглядати як реакцію на насильницьку діяльність цих підрозділів НКВС, що використовувалися не для охорони порядку, а як інструмент репресивного тиску на населення та боротьби з українським підпіллям у 1944-1946 рр.

У численних архівних матеріалах – оперативних довідках, листуванні районних відділів МДБ та свідченнях очевидців – зафіксовані випадки зловживання владою, фізичного й психологічного насильства, грабежів, катувань і позасудових страт, що здійснювалися окремими членами винищувальних батальйонів [19]. У таких умовах роззброєння цих формувань

повстанцями набувало характеру вимушеного захисту населення та самозбереження учасників визвольного руху, а не кримінального посягання, і в сучасному правовому та історичному аналізі має оцінюватися як елемент асиметричної боротьби проти репресивних структур, що діяли поза межами правових норм. Показово, що Петрик М.М. та Лукашкевич О. не застосовували летальної сили, а лише роззброїли бійців, що свідчить про прагнення мінімізувати насильство та дотримуватися етичних стандартів навіть у ситуації безпосереднього збройного зіткнення [3].

Також необхідно звернути увагу, що соціально-політичний контекст повоєнного періоду дозволяє припустити: інкриміновані Петрику М.М. та Лукашкевичу О. «напади» на керівника сільради Кочмара та завідувача млина Смицеля могли бути пов'язані не зі злочинною мотивацією, а з опором політиці колективізації та примусового вилучення майна, яку ці посадові особи активно впроваджували у 1944–1946 рр. За умов продрозкладки, обов'язкових поставок та масових конфліктів у селах дії учасників підпілля мали ознаки спротиву насильницькій радянській практиці, а не кримінального посягання. Відомості про вбивство цих осіб у матеріалах справи відсутні.

У цілому постає закономірне питання: у чому криється причина формування неправомірного висновку про відмову в реабілітації Петрика М.М., Зубаля І.М. та Лукашкевича О.? Це могло бути наслідком фахової некомпетентності виконавця, недостатнього розуміння ним норм Закону про реабілітацію в редакції 1992 року та критеріїв «сукупності доказів», або ж свідомим відтворенням репресивних підходів радянської епохи без критичного переосмислення матеріалів справи. Не можна виключати й можливого саботажу реабілітаційних процедур, зумовленого інституційною інерцією та світоглядними чинниками кадрів, що залишилися у правоохоронній системі через відсутність люстрації. Усі ці чинники потребують подальшого системного аналізу.

У цьому контексті заслуговує на увагу кадровий та інституційний профіль виконавця. Висновок про відмову в реабілітації був підготовлений позаштатним прокурором Мутовкіним В'ячеславом Васильовичем [3] – представником радянсько-російської силової школи. Згідно з його анкетною, він народився у 1945 році в Курганській області, а у 1964–1967 рр. проходив строкову службу у військовій частині 3270 [20],

яка походить від 55-го полку ОГПУ – центрального органу радянських репресій, що здійснював позасудові каральні операції та керував системою таборів [21]. Згадка про ОГПУ у походженні частини свідчить про прямий зв'язок із репресивною традицією радянських силових структур [22].

Під час служби Мutowкін В.В. перебував у середовищі інтенсивної ідеологічної підготовки внутрішніх військ, де замполіти систематично формували у військовослужбовців уявлення про легітимність радянських репресивних практик, «ворожість» національних рухів та необхідність безумовної лояльності каральній системі. Така ідеологічна обробка була невід'ємною частиною служби у частинах, що вели своє походження від структур ОГПУ-НКВД, і мала на меті виховати не просто військового, а носія репресивної доктрини. Засвоєння Мutowкіним цих установок підтверджується низкою відомчих нагород – медаллю «20 лет победы в Великой Отечественной войне» (1965), почесним званням «Отличник Советской Армии» (1966) та відзнакою «Отличник службы внутренних войск МВД СССР» (1967) [20]. Такі нагороди надавалися не за формальну службу, а за зразкове виконання завдань і демонстрацію ідеологічної надійності, що свідчить про глибоке внутрішнє прийняття ним цінностей радянської каральної системи – фактор, що об'єктивно вплинув на характер його рішень у процесі реабілітації.

Ймовірним підтвердженням того, що Мutowкін В.В. не лише засвоїв, а й демонстрував відданість ідеологічним засадам радянської каральної системи, стало його включення до кадрового резерву МВС, що впливає з отримання ним відзнаки «Отличник службы ВВ МВД СССР» [20]. Ця нагорода традиційно надавалася військовослужбовцям, які не просто сумлінно виконували службу, а проявляли ідеологічну надійність і дисциплінованість [17, 23]. У радянській практиці такі відзнаки розглядалися як елемент системи заохочень і кадрового добору у внутрішніх військах МВС СРСР, що передбачала оцінку дисциплінованості та політичної надійності особового складу. [16, 17, 18, 23]. Таким чином, біографія Мutowкіна В.В. повністю відповідала таким вимогам, що робить його вступ результатом не академічних здібностей, а відповідності моделі «зразкового виконавця» та носія цінностей радянської карально-правоохоронної системи.

Після завершення навчання Мutowкін В.В. служив у низці радянських силових відомств,

зокрема в УКР УВС Львівської області [20]. Специфіка регіону, де й після придушення збройного опору зберігалася підвищена увага до «антирадянських проявів», зумовлювала регулярне залучення карного розшуку до заходів контролю за інакодумством, співпраці з КДБ та профілактичних операцій щодо дисидентів [24, 25]. Це створювало реальні передумови для участі Мutowкіна В.В. у документуванні та переслідуванні осіб із національно-патріотичними переконаннями, що відповідало радянській правоохоронній практиці 1970–1980-х років.

Проте найбільшої уваги привертає служба Мutowкіна В.В. в період з 1986 по 1992 рік у В'ятському УЛІТУ ДПНК (запис згідно анкети) [20].

В'ятське УЛІТУ («Вятское управление лесных исправительно-трудовых учреждений») було регіональним органом системи ГУЛАГ/ІТУ, що керував мережею лісових виправно-трудових колоній і становив адміністративну спадкоємність Вятлагу – одного з найбільших таборів НКВС–МВС. У 1958 р. колишній Вятлаг був реорганізований у «УЛІТУ, учреждение К-231» [26, 27, 28], а посада ДПНК («дежурный помощник начальника колонии») означала оперативно-керівну функцію в структурі таборів [29, 30]. У біографії Мutowкіна В.В. це свідчить, що у 1986–1992 рр. він виконував роль ключового посадовця добової оперативної зміни, відповідального за режимні заходи, перевірку чисельності засуджених і фактичне управління колонією – структурою, яка історично сформувалася на базі табору, де у 1938–1950-х роках утримували десятки тисяч політичних в'язнів [31, 32].

За архівними дослідженнями, у 1938–1955 рр. через Вятлаг пройшло близько 100 тис. осіб, репресованих з політичних і національних мотивів, зокрема українських «націоналістів» та учасників ОУН і УПА. Попри формальну ліквідацію ГУЛАГу та перейменування установ МВС, у пізньорадянський період у «лісових колоніях» продовжували утримувати засуджених за «антирадянську агітацію» та «особливо небезпечні державні злочини» [31, 32]. Тому з наукової точки зору обґрунтовано стверджувати, що В'ятське УЛІТУ й у 1980-х роках фактично залишалося місцем утримання політичних в'язнів, хоча в офіційній документації вони проходили за загальнокримінальними статтями.

На пенсію Мutowкін В.В. вийшов після служби в УЛІТУ та повернувся проживати до Львова [20].

Можна припустити, що розмір його пенсії був доволі значним, з огляду на надбавки за

службу в особливих умовах. Саме це припущення є важливим для розуміння його роботи позаштатним прокурором.

У зв'язку з різким зростанням кількості заяв про реабілітацію кадрові ресурси військових прокуратур у 1992-1993 рр. виявилися недостатніми для своєчасного опрацювання тисяч архівних справ, що щороку надходили на розгляд. Усвідомлюючи масштабність цього навантаження, Генеральна прокуратура України видала Наказ № 422-к (21.12.1992) та Директиву № 13-193 м/с (28.05.1993), якими запровадила залучення позаштатних прокурорів на строкових договорах для здійснення реабілітаційних перевірок.

Таким чином, 14 лютого 1994 року Мutowкін В.В. укладає перший строковий трудовий договір із військовою прокуратурою Західного регіону для перегляду архівних кримінальних справ і підготовки матеріалів щодо реабілітації репресованих. Договір діяв до 30 червня 1994 року, після чого в липні був укладений другий – до 31 грудня 1994 року [20]. З огляду на мізерну оплату праці (871 500 крб., або 26-29 дол. США) [33] та ймовірно, значний розмір пенсії, його участь у цій роботі навряд чи була зумовлена матеріальними мотивами.

Таким чином, суб'єктом ухвалення рішення про реабілітацію стає не незалежний правник, а кадровий вихованець радянської карально-правоохоронної системи, залучений до роботи без належної фахової оцінки та за умов браку кваліфікованих кадрів. Залучення Мutowкіна В.В., чия багаторічна служба в органах, що формували репресивну політику щодо українського визвольного руху, створювало очевидний конфлікт інтересів, зумовило відтворення радянських підходів до оцінки ОУН-УПА як «бандитів», а не учасників національно-визвольної боротьби.

Попри очевидні суперечності висновку, перегляд цього рішення був цілком можливим у межах внутрішнього контролю та в суді. Однак допущені порушення та формальне ставлення керівництва, перевантаженого значним обсягом реабілітаційних матеріалів, призвели до його затвердження та фактичної підміни належного суб'єкта ухвалення рішення [3].

Так, аналіз змісту висновку про відмову в реабілітації трьох учасників ОУН-УПА засвідчує істотні порушення процедури, визначеної ч. 3 і ч. 4 ст. 7 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій» (ред. 1992 р.) та його офіційним тлумаченням від 24.12.1993 р.

Закон прямо зобов'язував прокурора не лише підготувати мотивований висновок, а й направити його разом із матеріалами справи до суду, який мав ухвалити остаточне рішення щодо реабілітації чи відмови [1]. Однак у цьому випадку вимога була проігнорована: начальник відділу Кітура А.П. підписав висновок, а т.в.о. військового прокурора Лузан Л.А. його затвердив, після чого матеріали справи вже наступного дня – 26 серпня 1994 року – супровідним листом № 4/594 Ж90 були не скеровані до суду, а повернуті на зберігання до Управління СБУ у Львівській області [12], що документально підтверджує порушення процедури.

Це порушення тягло за собою істотні правові наслідки: процес реабілітації трьох засуджених – Петрика М.М., Зубаля І.М. та Лукашкевича О. – юридично не був завершений, а відтак їхнє право на перегляд вироку та реабілітацію було фактично заблоковано неправомірними діями працівників прокуратури. Крім того, прокурором, всупереч п. 13 Постанови Верховної Ради України Про тлумачення Закону про реабілітацію, не повідомлено особам яким відмовлено у реабілітації.

Такий підхід суперечить також практиці самої військової прокуратури, адже у справі № 11021, що розглядалася раніше в грудні 1993 року, висновок про відмову у реабілітації та матеріали кримінальної справи були скеровані, військовим прокурором Західного регіону України генерал-майором Мельничуком В.Г., [34, 35] саме до суду для прийняття законного рішення.

Неналежне виконання службових обов'язків Кітурою А.П. під час підписання висновку про відмову в реабілітації може пояснюватися поєднанням надмірного службового навантаження й формалізованого підходу до перевірки матеріалів. На кінець 1993 року у військовій прокуратурі перебувало понад 12000 нерозглянутих заяв [36], що створювало критичний дефіцит часу та ресурсів і, ймовірно, спричинило безпідставну довіру до компетентності позаштатного прокурора Мutowкіна В.В.

Важливо й те, що Кітура А.П. уже мав негативний досвід службової оцінки: раніше його висновок у іншій справі був скасований Генеральною прокуратурою як необґрунтований, особу реабілітовано, а самому офіцерові оголошено догану, що додатково вказує на системні проблеми в його роботі та контролі за дотриманням вимог закону. [37]

Що стосується затвердження висновку т.в.о. військового прокурора Західного регіону Укра-

їни підполковником юстиції Лузаном Л.А. [3], можна припустити, що на момент підписання він ще не мав достатнього досвіду у сфері реабілітаційних процедур, оскільки тимчасово виконував обов'язки керівника, фактично поклався на професійну оцінку начальника відділу полковника Кітури А.П.

Висновки. Аналіз матеріалів засвідчує, що неправомірною відмовою в реабілітації трьох осіб у справі № 28323 була наслідком системних кадрових і процедурних прорахунків військової прокуратури Західного регіону у 1992–1994 рр. Залучення до складних реабілітаційних перевірок позаштатних працівників, які не відповідали професійним та етичним вимогам, зокрема Мutowкіна В.В., світогляд якого формувався в радянських каральних структурах, негативно позначилося на змісті та обґрунтованості висновку про відмову в реабілітації.

Виявлені порушення процедури, передбаченої ст. 7 Закону «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», а також невиконання вимог його офіційного тлумачення від 24.12.1993 р., вказують на необхідність комплексного аналізу всіх відмовних матеріалів цього періоду. Такий аналіз має встановити: чи дотримувалися вимоги до форми й змісту прокурорських висновків та чи матеріали направлялися до суду для прийняття остаточного рішення.

У разі виявлення аналогічних порушень необхідно, відповідно до вимог законодавства, ініціювати перегляд рішень станом на момент їх винесення. Незаконна відмова в реабілітації не створює правових наслідків і не може вважатися завершенням процедури. Встановлення факту протиправної відмови зумовлює обов'язок поновити права таких осіб із дати ухвалення помилкового рішення, застосувавши норми Закону в редакції, чинній на той час, включно у разі надання статусу реабілітованого. Такий підхід є необхідним для відновлення правової визначеності, справедливості та дотримання принципу відповідальності держави за порушення прав людини.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-12/ed19921101>.
2. Постанова Верховної Ради України «Про тлумачення Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3812-12/>

ed19931224.

3. Висновок по архівній кримінальній справі № 28323 відносно Петрика М.М., Зубалю І.М., Лукашевича О. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 155.
4. Заключение (Р-501) Сулими І.Г. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 159.
5. Справка (Р/501) Сулими І.Г. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 160.
6. Заключение (Р-234) Вовк М.Н. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 161.
7. Справка (Р/234) Вовк М.Н. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 162.
8. Заключение (Р-233) Вовк А.А. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 163.
9. Справка (Р/233) Вовк А.А. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 164.
10. Заключение (Р-232) Червинської М.І. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписки, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок

- 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 165.
11. УСБУ Львівської області № 595. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписка, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 166.
 12. Військова прокуратура № 4/594ж-90 від 26.08.1994. Прокуратура України. Військова прокуратура західного регіону України. Справа 15. Том 2. Документи про роботу в справах по особливо небезпечних злочинах і переписка, яка не ввійшла в наглядове провадження. Початок 25 травня 1994 р. Закінчення 18 грудня 1994 р. на 294 арк. с. 154.
 13. Ільницький В. Організація господарського та фінансового забезпечення діяльності Карпатського краю ОУН. Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2017. – Вип. XIX-XX. – С. 340-356.
 14. Клименко О. О. Бофони: грошові документи ОУН і УПА. – Київ: Університет банківської справи НБУ, 2008. – 160 с. – С. 45-52
 15. Літопис Української Повстанської Армії. Т. 2: Волинь і Полісся: німецька окупація. Кн. 2: Бойові дії УПА. – Торонто: Літопис УПА, 1990. – 488 с. С. 120-130
 16. Положение о прохождении службы рядовым и начальствующим составом органов внутренних дел: утв. постановлением Совета Министров СССР от 23 окт. 1973 г. № 778. URL: <https://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data03/tex14601.htm> (дата звернення: 14.07.2025).
 17. Нагрудный знак «За отличие в службе» ВВ МВД СССР // Вікіпедія: вільна енциклопедія: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Нагрудный_знак_«За_отличие_в_службе»_ВВ_МВД_СССР (дата звернення: 14.07.2025).
 18. Милицейское образование в Советской России: организация и правовое регулирование (1918–1991 гг.): дис. канд. юрид. наук. URL: <https://www.dissercat.com/content/militseiskoe-obrazovanie-v-sovetskoi-rossii-organizatsiya-i-pravovoe-regulirovanie-1918-1991> (дата звернення: 14.07.2025).
 19. Стародубець Г. Винищувальні батальйони у західних областях України в 1944-1946 рр.: мобілізаційні практики та ставлення населення. Український визвольний рух. Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2009. 36. 13. С. 62-74.
 20. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Анкета (Мутовкин В.В.). С. 67-68 зв;
 21. Юбилей войсковой части 3270. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QC6oIVTUht0> (дата звернення: 14.07.2025).
 22. Надзвичайні позасудові органи. Енциклопедія Сучасної України URL: <https://esu.com.ua/article-70877> (дата звернення: 14.07.2025).
 23. Горбатенко Г. В. Кадрова політика та система заохочень у внутрішніх військах МВС СРСР у 1960–1980-х роках. Вестник Московского университета МВД России. 2019. № 4. С. 32-38. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kadrovaya-politika-i-sistema-pooschreniy-vo-vnutrennih-voyskakh-mvd-sssr> (дата звернення: 14.07.2025).
 24. Скирда І. М. Позасудові репресивні методи у боротьбі проти учасників релігійного опору в Україні (1954-1985 рр.). Гілея: науковий вісник. 2021. Вип. 4 (167). Ч. 2. С. 19-23.
 25. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 2003-2013.
 26. Вятлаг. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Вятлаг> (дата звернення: 14.07.2025).
 27. Увальський (21-й посёлок) // Родная Вятка. URL: <https://rodnaya-vyatka.ru/places/79105> (дата звернення: 14.07.2025).
 28. Вятлаг (Киров или по др. Вятка) п/я 231. Все-российское генеалогическое древо (форум). URL: <https://forum.vgd.ru/post/623/4878/p1390873.htm> (дата звернення: 14.07.2025).
 29. Кярызов Г., Овадан (матеріали ПЦ «Меморіал»). ДПНК – дежурний помічник начальника колонії (примітка/виноска у тексті). URL: https://memohrc.org/sites/default/files/kyarizov-ovadan_source.pdf (дата звернення: 14.07.2025).
 30. Dictionnaire russe des abréviations militaires URL: https://www.lesjeunesrussisants.fr/dictionnaires/documents/DICTIONNAIRE_RUSSE_DES_ABBREVIATIONS_MILITAIRES.pdf (дата звернення: 14.07.2025).
 31. «Вятлаг»: табірний комплекс і пам'ять про репресії (матеріал про історію табору, зокрема оцінку кількості ув'язнених понад 100 тис. та згадки про спецпоселенців із Західної України) URL: <https://www.idelreal.org/a/30000430.html> (дата звернення: 14.07.2025).
 32. Salis J. (ed.). Gulag at war: the forced labour camp system as the home front in the Soviet Union (згадка про Вятлаг і оцінку кількості ув'язнених близько 100 000) URL: <https://www.opendemocracy.net/en/odr/gulag-at-war/> (дата звернення: 14.07.2025).
 33. Національний банк України. Офіційний курс гривні до іноземних валют та банківських металів. Звіт за 1994 рік. URL: https://bank.gov.ua/files/of_kurs_1994.xls (дата звернення: 14.07.2025).

34. Висновок Рогатин та ін. Министерство обороны Украины. Военная прокуратура ПрикВО. Дело № 15, том 1. Доклады, отчеты и другие документы о работе по делам об особо опасных преступлениях и переписка, не входящая в наблюдательные и надзорные производства. Начато 2 февраля 1993 г. Окончено 31 декабря 1993 г. На 470 листах. С. 438–442.
35. СБУ Ів.-Фр. обл., ВС ЗРУ. Министерство обороны Украины. Военная прокуратура ПрикВО. Дело № 15, том 1. Доклады, отчеты и другие документы о работе по делам об особо опасных преступлениях и переписка, не входящая в наблюдательные и надзорные производства. Начато 2 февраля 1993 г. Окончено 31 декабря 1993 г. На 470 листах. С. 443.
36. Додаток до звіту про роботу прокурора наглядку за слідством УСБУ і по питаннях про реабілітацію за II півріччя 1993 року. Міністерство оборони України. Военная прокуратура ПрикВО. Дело № 9. Сводные статистические отчеты ВП округа. Начало 1 февраля 1993 г. Окончание 20 января 1994 г. 1994 р. Архівний № 9706. на 55 листах. С. 54.
37. Наказ військового прокурора Західного регіону (по особовому складу) № 25 від 1 липня 1994 року Про притягнення до дисциплінарної відповідальності. Прокуратура України. Військова прокуратура Західного регіону України. Справа 41. Том 2. Документи та засідання колегій військової прокуратури Західного регіону. За 1994 р. Архівний № 9706. на 157 арк. с. 238–239.

Roiko A. I. Deficiencies in the Rehabilitation of OUN-UPA Members after the Proclamation of Ukraine's Independence in 1991

The article is devoted to a comprehensive analysis of the challenges in implementing Ukraine's rehabilitation legislation during the early years of state independence, particularly with respect to participants of the Ukrainian liberation movement. The aim of the study is to identify the systemic causes of the erroneous refusal to rehabilitate three individuals convicted in criminal case No. 28323 and to determine the influence of the institutional, procedural, and ideological legacy of the Soviet repressive system on the activities of the prosecution authorities in 1992–1994. The methodological framework includes historical-legal analysis, the formal-legal method, content analysis of archival materials, the comparative-legal method, and the method of reconstructing law-enforcement practices.

The study demonstrates that the issuance of the refusal was caused by the lack of an appropriate approach to rehabilitation and insufficient examination of the criminal case materials, disregard for the socio-political context of the post-war period, incorrect application of Article 2 of the Law of Ukraine "On the Rehabilitation of Victims of Political Repressions," and systematic violations of parts 3 and 4 of Article 7 of the Law regarding the mandatory submission of case materials to the court. Particular attention is paid to the role of the personnel factor: the actions of a non-staff prosecutor, trained within the Soviet security system, resulted in the reproduction of Soviet repressive logic within the rehabilitation proceedings.

The scientific novelty of the study lies in reconstructing a complete picture of procedural violations based on a specific archival case and in demonstrating the impact of Soviet institutional inertia on the formation of law-enforcement practices in independent Ukraine. The practical significance consists in identifying criteria for the renewed review of refusal decisions of the 1990s and ensuring the completion of the rehabilitation procedure, including the restoration of the rights of rehabilitated persons.

Key words: *rehabilitation of victims of political repressions, rehabilitated persons, OUN-UPA members, Law No. 962-XII, Resolution of the Verkhovna Rada No. 3812-XII, Prosecutor's Office of Ukraine, Military Prosecutor's Office, Soviet legacy, prosecutorial practice, review of wrongful convictions, archival criminal cases, non-staff prosecutors.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.08.2025

Дата публікації: 30.09.2025